

Pacte Nacional per la Llengua

PROCÉS PARTICIPATIU

**Propostes extretes del llibre
El català, la llengua efervescent
77 visions sobre el terreny, coordinat per M. Carme
Junyent**

**Generalitat
de Catalunya**

Propostes extretes del llibre *El català, la llengua efervescent*, coordinat per M. Carme Junyent.

El document resumeix en un format de proposta simple les 98 accions concretes detallades en el llibre *El català, la llengua efervescent* (Viena Edicions, 2021).

- Ser més generosos quan hom s'expressa en català i compartir el bagatge lingüístic.
- Reactivar l'ús personal del català i enriquir les connexions familiars amb la transmissió intergeneracional de la llengua.
- Cal que el català trobi els seus espais perquè desenvolupi les funcions d'acollida i integració natural dels actes comunicatius.
- Cal deixar de banda l'actitud de canviar de llengua sistemàticament davant de persones que aparenten ser d'origen forà.
- Cal tornar a generar discurs sobre la llengua catalana i defensar-lo de manera desacomplexada des de tots els àmbits: administració, món acadèmic, mitjans de comunicació, professors, ciutadans.
- Avaluar críticament les polítiques lingüístiques concretes que fins ara s'han desplegat, veient-ne els resultats -positius i negatius- i concebant-hi possibles actuacions alternatives.
- Valorar de manera realista els impactes sobre els usos socials i interpersonals de les llengües en els diferents grups socials, amb especials atenció als aspectes evolutius
- Cal influir al màxim, políticament mentre no es disposi d'un estat propi, en les competències i actuacions de l'Estat espanyol per tal d'augmentar el reconeixement i els serveis disponibles en català, tot impugnant la desigualtat actual.
- Aconseguir complicitats i suports per fer créixer la minsa presència de la llengua catalana en els mitjans de comunicació públics i no públics d'abast estatal i en les xarxes socials de base tecnològica.
- Treballar a escala europea per aconseguir que el català tingui igualtat de tracte amb les altres llengües de demografia semblant.
- Cal potenciar la recerca i la creativitat en els dissenys de les actuacions macro i micro.
- Impulsar un institut de recerca interdisciplinari que energitzi i coordini els efectius universitaris en la comprensió dels fenòmens de contacte lingüístic, de

poliglòtització de les poblacions, i d'aplicació dels principis de la sostenibilitat lingüística- en l'augment de l'ús del català.

- Revisar les legislacions lingüístiques i aplicar-les
- Experimentar noves estratègies imaginatives per a la col·loquialització oral i per a l'impuls de l'ús interpersonal del català.
- Convèncer el màxim de nord-catalans que tenen a les seues mans la possibilitat de restablir la transmissió intergeneracional.
- Prendre consciència de l'estat de la llengua i idear noves polítiques al voltant de nous consensos per poder construir un futur sòlid al català.
- Que els objectius de política lingüística s'alineïn amb els objectius estratègics de la universitat.
- Cal renovar les iniciatives i els discursos per la llengua.
- Fer activitats que interessin a la ciutadania, com el ioga o la robòtica, en català.
- Cal abandonar la idea que la societat catalana és compacta i acceptar la diversitat interna.
- Treballar perquè el català continuï sent una llengua socialment rellevant.
- Acceptar la realitat de la llengua i descartar objectius impossibles.
- Cal posar en marxa un pla estratègic que treballi a 15-20 anys vista en tres o quatre línies molt bàsiques que preservin el valor del català i l'integrin de ple en la cultura digital per garantir espais segurs --també informals-- per a l'ús de la llengua.
- Cal situar el català en els corrents de canvi social, cultural i econòmic del segle XXI i deixar enrere la lògica estat-nacional dels segles XIX i XX.
- Incorporar el potencial d'ús de la llengua amb l'esforç i el compromís dels catalanoparlants i de les institucions per potenciar l'ús del català com a segona llengua.
- Implantar canvis en l'estatus juridicopolític i donar més pes al català en el món socioeconòmic per afavorir l'atracció cap el català.
- Aconseguir incorporar activament tot el potencial d'ús de la llengua com a estratègia per al futur del català.
- Traduir tots els textos en català perquè en el futur hom trobi una casa intel·lectual construïda amb carreus sòlids. Traduir és també una forma de crear llengua.

- Garantir els drets lingüístics a internet perquè la comunitat lingüística a la xarxa sigui prou forta per ser normal i que això impliqui, també, seduir lingüísticament les noves generacions de catalans.
- Cal crear una candidatura de gent ideològicament compromesa amb la llengua. Noms desvinculats de la política, amb prestigi, que haguessin completat la carrera personal perquè no se'ls veiés com a oportunistes i generessin un suport ampli.
- Cal que les escoles del segle XXI, que són entorns multilingües, siguin espais compensadors dels usos lingüístics de la societat.
- Cal ser exigent en la formació lingüística dels docents i futurs docents, perquè és en qui recau la responsabilitat de ser referents per als infants.
- Cal que la comunitat educativa es comprometi a fer que el català sigui l'eix vertebrador de l'ensenyament-aprenentatge per garantir una diversitat lingüística realment equitativa.
- Que la llengua catalana deixi de ser una llengua privada i arribi a ser una llengua anònima.
- Cal parlar en català amb els forans per acollir-los i integrar-los lingüísticament.
- Que la intervenció política vagi més enllà d'afavorir el coneixement i l'acreditació de la llengua i impulsi la demanda efectiva del valencià i la creació i manteniment de normes favorables a la circulació del valencià en la societat.
- Cal regular els usos del català, tant a l'administració com a la societat.
- Que els teleoperadors puguin parlar en català.
- Cal fer l'esforç i compromís per no canviar de llengua per garantir-ne l'ús col·loquial.
- Cal convertir les estructures materials en el principal avantatge competitiu per a la digitalització en català.
- Que els poders públics basteixin estratègies per fer avançar l'entorn digital i el material en paral·lel per convertir-ho en fortalesa.
- Fer que el català sigui una llengua atractiva, moderna, normalitzada digitalment i present a qualsevol aplicació d'ús diari.
- Cal fer canvis estructurals a tots els nivells: des de la sensibilització dels parlants fins als canvis estructurals impulsats pels poders públics.
- Que la normalització lingüística també tingui en compte els parlants al·lòctons perquè els parlants autòctons normalitzin l'ús del català entre persones estrangeres.

- Cal que els nouvinguts puguin identificar-se emocionalment amb la llengua i els seus parlants perquè és un factor important perquè s'animin a aprendre la llengua.
- Caldria un nou impuls a l'àmbit macro i als àmbits micro que situés el català en els grans corrents de canvi social, cultural i econòmic. Caldrien aportacions d'especialistes en comunicació, economia o urbanisme.
- Que les decisions per al futur del català tinguin a la base la consideració que la llengua catalana és un afer del conjunt de la societat.
- Cal que la gestió del plurilingüisme de la nostra societat es faci amb esperit de subversió, de pluralitat i de dinàmica de canvi.
- Que l'administració impulsi l'expansió de la llengua catalana en l'àmbit digital tot aprofitant-ne els recursos, el prestigi i les referències per generar vincles amb els parlants, tal com va fer amb la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.
- Promoure un ecosistema de youtubers en català, la creixent indústria de streamers i el contingut en directe.
- Que l'administració sigui lleugera i capaç de llançar àgilment 200 projectes digitals originals cada any, seria una tasca central en la gestió que asseguraria la immersió digital del català.
- Promoure l'ús del català en l'àmbit laboral.
- Cal incorporar els parlants de les altres llengües a un projecte plurilingüe i intercultural comú, amb el compromís recíproc de lluitar contra les desigualtats i assumir el català com una llengua compartida.
- Calen més espais informals en què es trobin catalanoparlants i persones que (encara) no el parlen, en els quals el català sigui la llengua de relació habitual. Equips de futbol, cursos de cuina, colles castellers o, simplement, grups d'amics amb qui xerrar de tant en tant. Generar aquests espais és important, en primer lloc, perquè els no catalanoparlants pugin aprendre la llengua col·loquial i practicar-la en els contextos reals en què es fa servir.
- Cal establir vincles personals en català en entorns socialment atractius i acollidors. Entorns on poder compartir afinitats i experiències positives. Perquè els vincles i la identificació amb el català són, en realitat, vincles i identificació amb les persones que el parlen.
- Cal que els responsables polítics fixin les bases d'un model lingüístic per al sistema universitari català i que les universitats les amplii en el marc de la seva autonomia.
- Cal ser conscient que l'objectiu de les polítiques lingüístiques, més enllà d'aplicar les normatives en matèria lingüística, és el de fomentar la llengua

catalana, com a llengua pròpia de les universitats, i garantir els drets lingüístics de la comunitat universitària. Si es fa del català una llengua de prestigi universitari, segur que es contribuirà a convertir-lo en una llengua socialment útil i necessària.

- Cal poder usar les llengües en tots els àmbits possibles. No únicament en l'escolar. Una llengua que només té aquest ús està condemnada, més aviat o més tard, a la desaparició.
- Per assegurar la continuïtat del català, cal la incorporació com a usuaris habituals dels nous parlants "inactius". És fàcil trobar les causes de desactivació de les habilitats dels qui han après català com a segona llengua. En general, el context social els ho afavoreix. Per tant, és més productiu determinar els factors que duen una part d'aquests nous parlants, en oposició a la tendència majoritària, a considerar el català com la llengua d'identificació o a fer-ne un ús habitual. Part d'aquests factors corresponen a característiques personals; una altra part, però és lliguen al context particular i de relacions que els envolten. Estendre els efectes d'aquests factors és bàsic. les actuacions i la implicació de les institucions i dels membres e la comunitats catalanoparlants són bàsiques per fer-ho possible.
- Reformar l'article 3 de la Constitució espanyola, ja que actualment consagra una jerarquia de llengües al capdamunt de la qual hi ha el castellà i on la resta no apareixen esmentades. Per tant, caldria que el nou article 3 fes tres coses: anomenar les llengües diferents del castellà que ara són cooficials, especificar de quins territoris és pròpia cadascuna i, per últim, equiparar-les jurídicament.
- Caldria incloure el doblet català/valencià per referir-se a la llengua comuna dels diversos territoris.
- El català/valencià hauria de ser una de les quatre llengües pròpies del cap de l'Estat, de totes les institucions i organismes estats i, per tant, també de la Unió Europea.
- La GIEC (Gramàtica de la llengua catalana) hauria d'acceptar en contextos formals estructures que són el resultat de l'evolució interna de la llengua i que no són exclusives d'una sola varietat geogràfica. Per exemple, acceptar les variants enriure's de, enrecordar-se de, adonar-se'n de; els plurals prous, forces i masses, i les interjeccions sisplau i esclau.
- Superar el paradigma identitari de la llengua catalana i centrar-se en el paradigma dels adolescents actuals. Per a fer-ho, el català hauria de ser molt més fàcil. La Nova Gramàtica Catalana de 2016 ha suposat un pas decisiu, canviant el concepte de correcció pel d'adequació, però cal avançar més. I en segon lloc, cal deixar de banda la via política, ja que els joves no necessiten estar "legament" constituïts per organitzar-se. El català, doncs, es pot moure a dintre i fora de l'àmbit lingüístic a través de les possibilitats tecnològiques.

- Cal fer una diagnosi de l'estat de la llengua catalana des d'una mirada sectorialitzada que avaluï la situació dels diferents àmbits.
- Cal deixar enrere la creença que el català només serveix per parlar-lo entre els nadius blancs, que vesteixen d'una determinada manera i parlen la llengua amb accents "tradicionals", perquè el català continuï sent una llengua rellevant.
- Cal defensar el valor de mercat del català, mobilitzar-se per donar valor als seus productes i que això també redundi en l'estatus laboral dels qui el parlen.
- Cal facilitar l'accés a aprendre i parlar la llengua als nous parlants de cara a una societat més justa i igualitària.
- Cal fer una anàlisi correcta de la realitat sociolingüística per establir una bona diagnosi i trobar un bon remei. Així doncs, cal reconèixer la situació actual per trobar nous consensos - o acords tan amplis com siguin possibles- que garantitzin que el català reviscolï i sigui la llengua habitual de relació de tots els catalans.
- Cal que qualsevol política aplicada a Catalunya inclogui una estratègia lingüística integrada. Cal una figura interdepartamental que es dediqui a homogeneïtzar l'empresa lingüística a tots els sectors.
- Cal que les dones parlants d'idiomes mitjans i petits siguin conscients que la minorització de les llengües també afecta directament els seus drets i llibertats. És una opressió que sovint passa desapercibuda, però que s'ha de tenir en compte. D'altra banda, les feministes parlants de llengües hegemòniques han d'adonar-se de l'expressió que exerceix el seu sistema lingüístic contra altres formes de convivència possibles, i ajudar a companyes com les dones catalanoparlants a denunciar les ofensives concretes que rep la seva llengua.
- Que el català sigui llengua vehicular d'ensenyament no en garanteix la col·loquialització. La conseqüència és la tria sistemàtica del castellà, no per una decisió lliure del parlant, sinó per la incomoditat que representa emprar una llengua que no es domina. Cal aplicar mètodes d'adquisició de llengües i dotar els mestres de moltes més eines sociolingüístiques que les eines de què disposen ara mateix.
- Cal continuar treballant perquè les persones que atenen al públic no només estiguin capacitades per parlar en català, sinó perquè l'emprin amb qualsevol, persona que se'ls adreci en aquesta llengua.
- Cal bastir un nou discurs sobre la llengua. S'ha deixat que determinats posicionaments ideològics s'emboïllin amb les banderes de llibertat i la no imposició, i atenuïn el català com a element identificador d'una comunitat.
- En una Catalunya independent és possible actuar d'una manera més garantista que a l'Estat espanyol. El català és la llengua específica del territori, la que el

singularitza, i això li dona una fortalesa inicial. L'espanyol també pot tenir reconeguda l'oficialitat, però assegurant que el català, com a primera llengua del nou estat, manté una posició com a mínim igualitària en tots els àmbits, amb actes de discriminació positiva per garantir-ne la pervivència. Aquestes mesures de defensa, basades en l'ecologisme lingüístic, s'hauran de prendre amb el suport del Parlament, per evidenciar que tenen l'acceptació de la majoria de la població.

- Cal reparar els fonaments. El procés de normalització lingüística dels anys vuitanta es basava en tres grans pilars: l'administració, l'educació i els mitjans de comunicació. El 1998, aquests pilars es van ampliar amb el món socioeconòmic. Avui, hi ha mestres que no saben què és la immersió lingüística, professors que convergeixen sistemàticament al castellà amb els alumnes, periodistes que no tenen clar l'impacte de les seves tries lingüístiques o sèries destinades a joves que legitimen comportaments letals per al català. Amb el pas dels anys, els fonaments s'han anat esquerdant, la consciència i la formació lingüística han anat disminuint i les parets mestres han començat a trontollar. Les estructures ja existeixen, cal que cadascú recuperi la funció que té legalment encarregada i la dugui a terme adequadament.
- La minorització digital de la llengua és una de les amenaces que han comportat els canvis del segle XXI. Tot el contacte digital és en castellà, i en un món en què l'espai virtual cada vegada té més presència en la vida diària, és urgent buscar noves polítiques lingüístiques per al segle XXI.
- Cal que el catalanisme lingüístic recuperi la iniciativa i deixi d'assumir els discursos supremacistes castellans, que només busquen liquidar la llengua. El català ha de tenir espais propis i funcions pròpies, perquè, si no, per a què servirà?
- Cal que les accions per afavorir la llengua, depenguin de mesures clares, estandaritzades i replicables. Per tant, s'ha de mesurar la realitat de manera representativa per detectar els punts calents, i comprendre com interpretem i assumim aquesta realitat. Actualment es fan valer aproximacions multiparadigma: cal utilitzar la tècnica que s'adequa millor a l'objectiu de la recerca, i si pot ser, cal combinar-les.
- Cal establir, discutir i millorar contínuament els paràmetres que establím per diagnosticar l'estat de la llengua. I acompanyar-los de l'anàlisi crítica de com es viu, com s'interpreta i a què s'aspira amb la llengua catalana. Les dues perspectives ens ajudaran a millorar el seu futur.
- Caldria fomentar l'intercanvi i la col·laboració entre el professorat de totes les etapes educatives i d'arreu del territori de parla catalana

- Aplicar les eines, recursos i mètodes de l'ensenyament de segones llengües en qualsevol etapa i en moltes matèries per aconseguir que augmenti l'ús del català.
- Cal prioritzar en el currículum de secundària el coneixement i estudi de les llengües, les famílies lingüístiques, la lingüística comparativa, els orígens del llenguatge, etc. Aquests coneixements poden contribuir a fer estimar les llengües, totes, i a voler protegir-les a totes, incloent-hi el català.
- Cal que el català es percebi com una eina de comunicació imprescindible perquè pugui sobreviure.
- Cal que les aules universitàries també garanteixin oportunitats de formació que assegurin que el català pugui continuar sent un tret d'identitat del plurilingüisme que practica i haurà de practicar la joventut catalana del segle XXI.
- Per millorar la situació del català s'ha d'actuar de forma proactiva; parlar la llengua i fer-la útil. Per començar, s'ha de seguir l'exemple dels estudiants de català estrangers i creure que la llengua catalana pot obrir portes, no només als territoris de parla catalana, sinó més enllà dels Països Catalans. S'ha d'aconseguir, també, que, igual que els universitaris catalans, la societat en general coincideixi a considerar el català una llengua de prestigi.
- Caldria entendre les següents claus per posar les bases per a un disseny molt més afinat d'una política lingüística: Les llengües, en termes jurídics, només poden ser oficials o no oficials? No hi ha un estol de matisos que podrien ser ben útils en la definició de les polítiques lingüístiques futures? El castellà, a Catalunya, és la llengua principal de la immigració del segle XX o la llengua imposada per l'Estat espanyol des del segle XVIII? O totes dues coses alhora? Com és que el català no para de guanyar nous parlants i, alhora, de perdre percentatge d'usuaris habituals?
- Repensar les PAU perquè avaluin realment la competència lingüística i comunicativa de l'alumnat dels graus d'Educació Infantil i Primària.
- Acomodar l'oferta a la demanada prevista per fer augmentar les notes de tall dels graus d'Educació Infantil i Primària.
- Incorporar a la PAP una avaluació de les habilitats comunicatives orals, de les aptituds artístiques i pedagògiques i del compromís de transformació social dels candidats.
- Augmentar la presència d'assignatures de llengua als plans d'estudis i avaluar-la com a competència transversal.
- Caldria fer un ensenyament diferenciat. Cal un temari adaptat per als alumnes de les grans zones castellanoparlants. Amb un catalanoparlant es pot passar directament a l'estructura de la llengua, però a una persona que no sap el

català, primer de tot ha d'aprendre la llengua, la cultura i tot el que això comporta, i que s'ho faci seu, que se'n senti partícip. A més, cal potenciar l'oralitat i avaluar-la de forma constant

- Cal que, a diferència d'ara, la Generalitat faci complir de forma efectiva la llei d'immersió.
- Calen professors ben formats, amb consciència lingüística i competents de veritat en llengua catalana. I, sobretot, la feina cal fer-la a primària, perquè a secundària ja és massa tard.
- Cal copiar models reeixits, com el de la Bressola - a Catalunya Nord-, on en un entorn social molt més advers que a Catalunya des d'un punt de vista lingüístic, aconsegueixen que alumnes francòfons, majoritàriament, aprenguin el català i parlin entre ells.
- La clau del futur del català es troba en el no defalliment, és a dir, en l'ús quotidià del català i en la creació artística constant en aquesta llengua.
- Canviar els comportaments a totes les escales per generar un cercle virtuós de recuperació de la llengua: a escala individual cal mantenir la llengua sempre que sigui possible i prioritzar-la en els hàbits de consum; a escala socioeconòmica, cal generalitzar-lo en l'atenció al públic, en l'etiquetatge, el món del lleure, en l'atenció a les persones, etc.; a escala institucional, cal modificar el marc normatiu per tal de legitimar la llengua, potenciar-se l'ús i facilitar-ne l'aprenentatge.